

Voorspellingen in 1998:

Back to the future

In 1998 waagde Arthur Eger zich aan twaalf voorspellingen voor de komende tien jaar. In dit artikel blikken we terug om te kijken we wat daarvan terecht is gekomen.

Prof. Dr. Ir. Arthur O. Eger

In Product nummer 3 van 1998 waagde ik mij aan twaalf voorspellingen voor de vijf tot tien daarop volgende jaren. Vroeg of laat kom je dan iemand tegen die vraagt wat daarvan terecht is gekomen. Ik moest eerst dat oude nummer opdiepen, want ik had geen idee meer wat ik had voorspeld, en vreesde dat er niet veel zou zijn uitgekomen. Dat viel reuze mee: alle dertien (bijna) goed. Het waren twaalf voorspellingen, maar die dertiende, daar kom ik op terug.

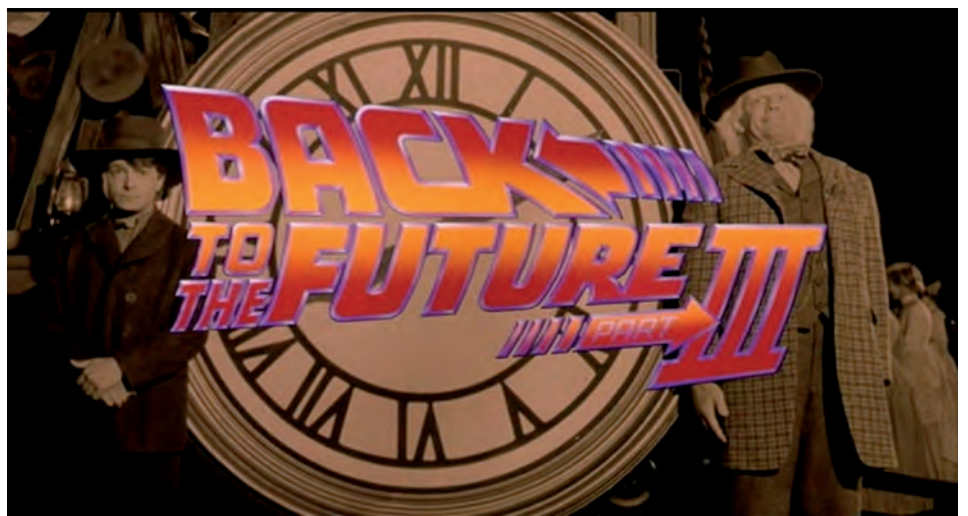
Achtergrond

De voorspellingen waren gebaseerd op het boek 'Boom, Bust and Echo' van David Foot (1996). In dit boek rekent Foot af met bekende trendwatchers uit die tijd, zoals Faith Popcorn die in haar boek 'The Popcorn Report' (1991) de trend 'cocooning' voorspelde. Zij zag dat mensen zich in de jaren negentig steeds meer zouden terugtrekken in hun eigen woning. De oorzaak, aldus Popcorn, was stress door te hard werken en zaken als misdaad en lawaai op straat. De mensen heroriënteerden zich op hun leven en kozen voor kinderen krijgen en thuis genieten van een gehuurde video met een goed glas wijn. Ze baseerde zich op de groei van de verkopen van videorecorders en het succes van pizzakoeriers en afhaalchinezinnen.

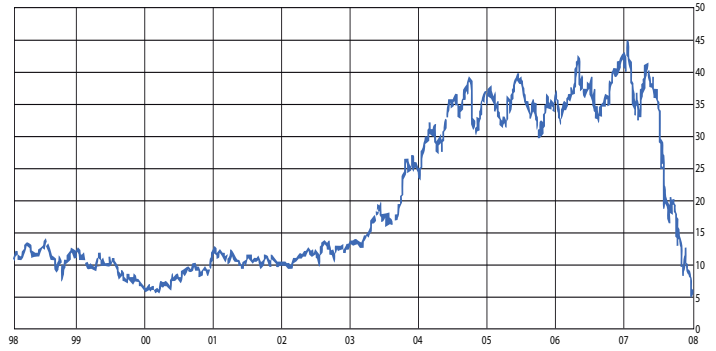
Onzin, volgens Foot, Popcorn verwisselt oorzaak en gevolg. Ze suggereert dat mensen eerst besloten thuis te blijven en dan kozen voor kinderen. In werkelijkheid ging het andersom. De babyboomgeneratie in de VS en Canada was op de leeftijd gekomen waarop men kinderen neemt. Het gevolg is dat de ouders minder tijd, minder geld en minder energie hebben om uit te gaan. Dus in plaats van naar de film of de kroeg te gaan, huren ze een video, kopen een fles wijn en bestellen een pizza. Maar ze houden nog steeds van uitgaan. Zodra de kinderen oud genoeg zijn om alleen thuis te blijven, zullen ze weer uitgaan. "De cocooning-trend is op zijn retour", zullen de trendwatchers dan zeggen.

Normaal gedrag

In werkelijkheid vertonen de ouders normaal gedrag. De reden waarom het een trend lijkt, is dat de leden van de babyboomgeneratie met zo velen zijn. Tweederde van alles wat in de nabije toekomst gebeurt, kan worden voorspeld aan de hand van demografische verschuivingen. Wie wil weten wat 40-jarigen over vijf jaar doen, kijkt naar de 45-jarigen van nu en weet het. Is het aantal 40-jarigen nu groot? Dan wordt wat 45-jarigen nu doen straks een trend. Helaas heeft David Foot zijn boek niet voor

De ontwikkeling van de aandelenkoersen van 1998-2008 (bron: BigCharts.com).

industriële ontwerpers geschreven. Om de theorie van Foot hanteerbaar te maken voor productontwikkelaars, heb ik er destijds leeftijdscategorieën aan toegevoegd. De gemaakte leeftijdscategorieën beslaan steeds periodes van tien jaar (ze zijn te vinden in het boek *Evolutionaire Productontwikkeling*). Mijn voorspelling baseerde ik destijds op de beschrijving van de groep 'Jonge Senioren' van 50-59 jaar. Deze mensen hebben veel geld en vaak ook veel tijd. De kinderen zijn het huis uit, ze zoeken goede service en dienstverlening en zijn bijzonder kritisch en kwaliteitsbewust. Wat producten betreft hebben ze alles al. Daarom geven ze hun geld uit aan vakanties, uit eten gaan, klassieke concerten, balletvoorstellingen. Ze hebben behoefte aan goede financiële dienstverlening om hun geld te beleggen (private banking) en zijn zich bewust van hun sterfelijkheid en zodoende meer met hun gezondheid bezig.

Onvoorspelbaar

Volgens Foot kan de nabije toekomst van tweederde van 'alles' worden voorspeld met behulp van demografische gegevens. Voorwaarde is dat het te voorspellen gedrag leeftijdsgebonden is. Meestal is dat het geval. Moeilijk voorspelbaar zijn de introducties van nieuwe producten en hun directe consequenties, zoals de computer (en het voorspelde papierloze kantoor dat niet kwam). Of de ontdekking dat roken kanker-verwekkend is, hetgeen een - overigens

	1994	2004
Loterijen	38%	60%
Krasloten	22%	12%
Speelautomaten	19%	9%
Casnospele	12%	4%
Bingo	4%	8%
Totaal	55%	72%

Percentage respondenten dat aan genoemde spelen deelnam (in een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking).

zeer langzame - afname van het aantal rokers tot gevolg had. Na verloop van tijd, als de consequenties gedurende enige tijd zijn gemeten, worden dergelijke veranderingen echter weer redelijk tot goed voorspelbaar.

De Voorspellingen...

Van de bevolking van Nederland was toen bijna eenderde (31,6%) tussen de 30 en 49 jaar (CBS). Wat zij doen zal dus op een trend lijken. Over tien jaar zit meer dan de helft van hen in de categorie 50-59; zij zijn de 'jonge senioren' van de toekomst. Op grond van het gedrag van de huidige jonge senioren kunnen we dus voorspellen dat de trend voor de komende tien jaar zal zijn:

- toename van het kwaliteitsbewustzijn
- toenemende vraag naar (financiële) dienstverlening
- meer exclusieve, verre vakantie reizen
- groei van eten buitenshuis, bezoek aan klassieke concerten e.d.
- vraag naar kwalitatief hoogwaardige kleding
- toenemende vraag naar preventieve geneesmiddelen
- groei van kansspelen
- vraag naar luxe auto's (die, helaas voor de producenten, niet snel zullen worden vervangen)
- gouden tijden voor liefdadige instellingen die draaien op vrijwilligers
- vraag naar eenvoudig te bedienen producten,
- lage rente en stijgende aandelenkoersen
- afname van de misdaad (dit zal dus niet de verdienste zijn van 'meer blauw op straat') en druggebruik. (Product nr. 3, mei 1998).

...en wat ervan terecht kwam

Voordat ik inga op de afzonderlijke voorspellingen, eerst een algemene opmerking. Zo is het gunstig dat de kredietcrisis in 2008 begon, want die heeft lelijk 'roet in het eten' gegooid. U denkt: 'Waarom heb je die dan niet voorspeld?' Daar kom ik op terug. Dat is die dertiende voorspelling.

- toename van het kwaliteitsbewustzijn 'Sinds 1985 is er in de Europese Unie een toenemend kwaliteitsbewustzijn waar te nemen. Zelfs in Nederland, dat de minst kwaliteitsbewuste kopers van Europa heeft'. Aldus Eilander en van Kralingen in het boek 'Tijdreis in Trends'. De derde druk van dit boek verscheen in 1999, dus zo nieuw was deze trend niet. Wel is het kwaliteitsbewustzijn in de daarop volgende jaren, naar mijn overtuiging, zeker toegenomen, hoewel het lastig blijkt te zijn daar een getalsmatige onderbouwing voor te vinden.

- toenemende vraag naar (financiële) dienstverlening
Deze is vrij gemakkelijk aan te tonen. Het verschijnen van en de toename van het aantal banken die zich met 'private banking' gingen bezighouden, zoals Van Lanschot, Staal Bankiers en Schretlen & Co, geven een duidelijke indicatie.

- meer exclusieve, verre vakantie reizen
- groei van eten buitenshuis, bezoek aan klassieke concerten e.d.
- vraag naar kwaliteitskleding
Nog een inkoppertje. Wie dit niet heeft zien gebeuren, woont niet in het Westen.

- toenemende vraag naar preventieve geneesmiddelen
Volgens het rapport 'Kosten van Ziekten in Nederland' van het RIVM uit 2002 stegen de ziektekosten in de periode 1999-2002 jaarlijks met 6,1%. Volgens het Nationaal Kompas (RIVM, uit 2010) stegen de kosten over de periode 1999-2007 zelfs met 6,8% per jaar. De zorgen van het huidige kabinet over de toename van de ziektekosten zijn in dit verband begrijpelijk.

- groei van kansspelen
Het was niet eenvoudig hierover informatie te vinden. Onderstaande gegevens zijn ontleend aan De Bruin e.a., (2005).

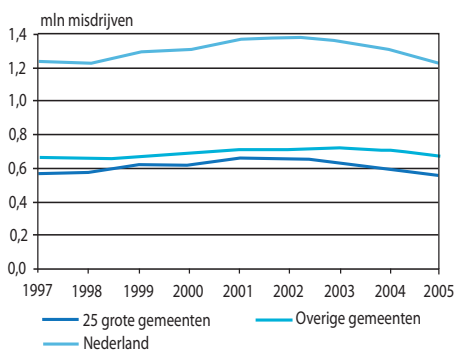
voorspoed	recessie	depressie	herstel			duur
1782 (20)	1802 (23)	1825 (11)	1836 (9)	tot 1845	1e cyclus	63 jaar
1845 (21)	1866 (60)	1872 (11)	1883 (9)	tot 1892	2e cyclus	47 jaar
1892 (21)	1913 (16)	1929 (8)	1937 (11)	tot 1948	3e cyclus	56 jaar
1948 (18)	1966 (7)	1973 (9)	1982 (10)	tot 1992	4e cyclus	44 jaar
1992 (16)	2012 (10)	2022 (10)	2023 (10)	tot 2042	5e cyclus	63 jaar?
verbeterde	versie (?)					
	2008 (5)	2013 (9)	2022 (10)	tot 2032		40 jaar

De lange golven volgens Kondratieff. De vijfde cyclus geeft mijn voorspelling weer, de onderste regel betreft 'n nieuwe poging.

Wat hierbij opvalt dat van de door Foot genoemde kansspelen – loterijen, casinospelen en bingo – twee daadwerkelijk stijgen, maar dat één daalt. De totale deelname stijgt, volgens de voorspelling, wel. In hoeverre het Nederlandse overheidsbeleid op deze cijfers van invloed is geweest, is niet bekend.

- *vraag naar luxe auto's* (die, helaas voor de producenten, niet snel zullen worden vervangen)

In een onderzoek van McNeill en Chanaron (2005) wordt geconstateerd dat er in West-Europa inderdaad een groeiende vraag is naar duurere auto's met meer accessoires. Maar dat geldt niet voor Oost-Europa, waar volgens de auteurs een trend is 'towards the € 5.000-car', ontworpen om tegemoet te komen aan de 'bargaining power' in deze landen. In 2006 zijn bijna 226 duizend personenauto's en ruim 15.000 bedrijfswagens ter verwerking (sloop) aangeboden bij demontagebedrijven. Dit waren er circa 10.000 minder dan het jaar ervoor. Het aandeel van voertuigen die pas na 16 jaar ter demontage worden aangeboden, is in 2006 gegroeid naar 45 procent. In 2000 lag dit aandeel nog maar op 22 procent. Auto's kennen een steeds langere levensduur.

De ontwikkeling van de misdaadcijfers in de periode 1997-2005.

- *gouden tijden voor liefdadige instellingen en organisaties die draaien op vrijwilligers*
Hier baseer ik mij, wat kort door de bocht, op de cijfers die ik ken van de Voedselbank in mijn woonplaats: ze hebben een wachtlijst voor vrijwilligers. En een citaat van de website van de Rijksoverheid: 'Nederland telt ruim 5,5 miljoen vrijwilligers. Daarmee neemt Nederland in Europa een koppositie in. Zij zijn vaak actief in de sport, de zorg, het onderwijs en in de welzijnssector.' De CBS-gegevens over de periode van 1997-2003 laten echter een gelijkblijvend percentage van 43% zien. Bij een groeiende bevolking zou dat hooguit een (geringe) stijging in absolute aantallen betekenen.
- *vraag naar eenvoudig te bedienen producten*
De toelichting die Stefano Marzano in het kloek boek 'Past tense, Future sense' (2005) geeft op de nieuwe pay off van Philips 'Sense and Simplicity', illustreert hoe in ieder geval Philips heeft geprobeerd op deze trend in te haken.
- *lage rente en stijgende aandelenkoersen*
Tot 2007 ging het wel goed (zie figuur 2).
- *afname van de misdaad en druggebruik*
Hoewel je het op grond van de berichtgeving in sommige dagbladen niet zou verwachten, is ook deze voorspelling uitgekomen. Natuurlijk zijn er best vormen van misdaad te vinden die zijn toegevoegd. Denk aan de zogenaamde 'cyber crime', de aan internet gerelateerde misdaad. Die is ongetwijfeld gestegen gezien de groei van het aantal aansluitingen (in 2000 waren dat er 360 miljoen, nu ruim 2 miljard).

En dan de voorspelling van de kredietcrisis

Nog voor 1998 heb ik onderstaande tabel gemaakt op basis van de 'lange golven' van Kondratieff. De periode van voorspoed (1992-2012) was gebaseerd op het gemid-

delde van de voorgaande vier periodes. Maar zelfs als ik er voor mijn voorspelling voor had gekozen de trend aan te houden (steeds drie jaar korter: 21-18-15), was ik nog een jaar te laat geweest. Zoals het er nu uitziet, zou de depressie zelfs al volgend jaar kunnen beginnen. Het plaatje toont trouwens wel de zwakte van de Kondratieff-cyclus. De duur van de periodes is zo verschillend dat je er al snel een paar jaar naast zit.

Conclusie

Behalve de vijfde lange golf van Kondratieff (5e cyclus) – die dan ook niet gebaseerd is op demografische gegevens – zijn de voorspellingen van destijds tamelijk tot zeer goed uitgekomen. Het gevolg daarvan is dat de redactie van Product me nu heeft uitgedaagd een nieuwe voorspelling te doen voor de komende vijf tot tien jaar. Omdat 'shooting from the hip' niet mijn sterkste kant is, ga ik daar de komende twee maanden goed over nadenken. In het eerste nummer van 2012 kom ik hierop terug. «

Referenties

- Bruin, D. de, Meijerman, C., Leenders, F. en Braam, R., (2005), 'Verslingerd aan meer dan een spel', Utrecht: WODC (in opdracht van het Ministerie van Justitie).
- Eilander, G. en van Kralingen, R., (1999), 'Tijdreis in Trends', Kluwer.
- Foot, D.K., (1996), 'Boom, Bust & Echo', Toronto: Macfarlane Walter & Ross.
- MacNeil, S. and Chanaron, J.J., (2005), 'Trends and drivers of change in the European automotive industry: (I) mapping the current situation', Int. Journal of Automotive Technology and Management, Vol. 5, No. 1, pp. 83-106.
- Marzano, S., (2005), 'Past Tense, Future Sense', BIS Publishers.
- Popcorn, F., (1991), 'The Popcorn Report', HarperCollins.
- Takken, J., Polder, J.J., Meering, W.J., Kommer, G.J. en Stokx, L.J., (2002), 'Kosten van Ziekten in Nederland', Bilthoven: RIVM.